

In een democratische rechtsstaat zijn fundamentele vrijheden als meningsuiting, politieke expressie en het recht op demonstratie onmisbaar. Deze vrijheden vormen niet slechts een luxe, maar een noodzakelijke voorwaarde voor het functioneren van een open samenleving. Juist daarom moeten we uiterst terughoudend zijn met wetgeving die deze vrijheden onder druk kan zetten – dit huidige wetsvoorstel om het ‘verheerlijken van terrorisme’ strafbaar te stellen speelt daar gevaarlijk op in.

Dit voorstel roept allereerst de vraag op of het überhaupt noodzakelijk is deze wetgeving toe te voegen aan al bestaande instrumenten. Met name in een tijd waarin deregulering de normale lijkt in de EU, waar ook NL mee instemt (CSDDD/CSRD als voorbeeld) is het bevreemdend dat dergelijke wetgeving wel wordt voorgesteld. Voornamelijk omdat Nederlandse wetgeving reeds beschikt over een breed arsenaal aan bepalingen om terrorisme te bestrijden, waaronder artikelen die opruiing (art. 132 Sr), het aanzetten tot haat of geweld (art. 137d Sr), deelname aan terroristische organisaties (art. 140a Sr) en terroristische misdrijven in bredere zin (art. 83 e.v. Sr) strafbaar stellen. Door daar nu nog een wet aan toe te voegen, dreigen we te vervallen in een stapeling van wetgeving die leidt tot overcriminalisering – met als gevolg dat de ruimte voor vrije meningsuiting en maatschappelijke kritiek steeds verder wordt ingeperkt.

Bovendien is de terminologie die in het voorstel wordt gehanteerd – begrippen als ‘verheerlijking’ of ‘steunbetuiging’ – vaag en open voor interpretatie. Wat de een ziet als legitieme politieke analyse of artistieke expressie, kan door een ander als steun aan terrorisme worden gezien. Dit gebrek aan rechtszekerheid ondermijnt het principe van gelijke behandeling onder de wet: wanneer interpretatie leidend wordt, bestaat het risico op willekeurige rechtspraak.

De buitenlandse praktijk toont aan wat hier mis kan gaan. In bijvoorbeeld Verenigd Koninkrijk hebben soortgelijke wetten geleid tot vervolging van kunstenaars, journalisten en demonstranten – vaak zonder aantoonbare bijdrage aan de daadwerkelijke bestrijding van radicalisering of terrorisme. In plaats van veiligheid te bevorderen, werkt dit soort wetgeving eerder verlamdend op het publieke debat en ontmoedigend op politieke participatie.

Dat is des te problematischer wanneer je het grotere plaatje bekijkt: democratieën hebben baat bij kritisch geluid. Tegenmacht – in de vorm van burgers, media, kunstenaars en activisten – is essentieel om machtsmisbruik te voorkomen en beleid te toetsen. Beperking van deze uitingsvormen treft dus niet alleen de ‘radicale randen’ van de samenleving, maar raakt het hart van de democratische rechtsorde. Dit blijkt overigens ook uit analyses van de NCTV omtrent dreigingsbeelden in onze samenleving.

Het demonstratierecht verdient hier bijzondere aandacht. Demonstraties kunnen confronterend zijn, impopulaire standpunten naar voren brengen en emoties oproepen. Maar dat is nu precies de waarde ervan: ze geven een stem aan minderheden, brengen maatschappelijke pijnpunten aan het licht en fungeren als noodzakelijke correctie op politieke koers. Inperking van dit recht – direct of indirect, via strafbaarstelling van bepaalde uitingen – ondermijnt de democratische balans. In een tijd dat Nederland aantoonbaar (zie rapport civicus) minder ruimte laat voor civic space (maatschappelijke ruimte) is de voorliggende wet een stap te ver op een al glijdende schaal.

Kortom, dit wetsvoorstel dreigt fundamentele vrijheden te beknotten zonder aantoonbaar veiligheidswinst op te leveren. In plaats van nieuwe, vage bepalingen toe te voegen, zouden we moeten investeren in een stevig, rechtvaardig en transparant juridisch kader dat ruimte laat voor kritiek, protest en afwijkende stemmen – ook als die ongemakkelijk zijn. Want juist dat onderscheidt een vrije samenleving van een gesloten systeem.